

הַלְבוֹת תַּפְלָה פֶּרֶק ד

א. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מְעַכְבִּין אֶת הַתַּפְלָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּה טְהוֹרַת הַיָּדִים, וְכִסּוּי הָעֲרוּה, וְטְהוֹרַת מְקוֹם הַתַּפְלָה, וְדְבָרִים הַחוּפְזִים אוֹתוֹ, וְכוּנַת הַלֵּב.

ב. טְהוֹרַת הַיָּדִים פִּיצַד: רוּחֵץ יָדָיו בְּמִים עַד הַפֶּרֶק, וְאַחֵר כֶּךָ יִתְפַּלֵּל. הָיָה מְהֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ וְהִגִּיעַ זְמַן הַתַּפְלָה, וְלֹא הָיָה לוֹ מִים אִם הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין הַמִּים אַרְבָּעָה מִילִין, שֶׁהֵן שְׁמוֹנֶת אֲלָפִים אַמָּה הוֹלֵךְ עַד מְקוֹם הַמִּים וְרוּחֵץ, וְאַחֵר כֶּךָ מִתְפַּלֵּל; הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין הַמִּים יֵתֵר מִפָּאן מְקַנֵּחַ יָדָיו בְּצִרּוֹר אוֹ בַּעֲפָר אוֹ בְּקוֹרָה, וּמִתְפַּלֵּל.

ג. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, לְפָנָיו; אָבֵל אִם הָיָה מְקוֹם הַמִּים לְאַחֲרָיו, אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לַחֲזוֹר לְאַחֲרָיו אֲלָא עַד מִיל. אָבֵל אִם עָבַר מִן הַמִּים יֵתֵר מִמִּיל, אֵינוֹ חַיֵּב לַחֲזוֹר, אֲלָא מְקַנֵּחַ יָדָיו, וּמִתְפַּלֵּל. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, שְׂאִינוֹ מְטַהֵר לְתַפְלָה אֲלָא יָדָיו בְּלִבָּד בְּשָׂאֵר תַּפְלוֹת, חוּץ מִתַּפְלַת שְׁחֲרִית; אָבֵל בְּשְׁחֲרִית רוּחֵץ פָּנָיו יָדָיו וְרִגְלָיו, וְאַחֵר כֶּךָ יִתְפַּלֵּל. וְאִם הָיָה רְחוֹק מִן הַמִּים מְקַנֵּחַ יָדָיו בְּלִבָּד, וּמִתְפַּלֵּל.

ד. כָּל הַטְּמָאִים רוּחֲצִין יְדֵיהֶן בְּלִבָּד כְּטַהוּרִין, וּמִתְפַּלְלִין: אֵף עַל פִּי שֶׁאֲפָשָׁר לָהֶן לְטַבֵּל וְלַעֲלוֹת מִטְּמֵאָתָן, אֵין הַטְּבִילָה מְעַכֶּבֶת. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ שֶׁעֲזָרָא תִקֵּן שְׁלֹא יִקְרָא בַּעַל קָרִי בְּלִבָּד דְּבָרֵי תוֹרָה, עַד שִׁיטְבַל. וּבֵית דִּין שֶׁעֲמָדוֹ אַחֲרֵי כֵן, הִתְקִינוּ אֵף לְתַפְלָה, שְׁלֹא יִתְפַּלֵּל בַּעַל קָרִי בְּלִבָּד, עַד שִׁיטְבַל. וְלֹא מִפְּנֵי טְמֵאָה וְטְהוֹרָה נִגְעוּ בָּהּ, אֲלָא כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים מְצוּיִין אֲצֵל נְשׁוּתֵיהֶן כְּתַרְנַגּוּלִין; וּמִפְּנֵי זֶה תִקְנוּ טְבִילָה לְבַעַל קָרִי לְבָדוֹ, וְהוֹצִיאוּהוּ מִכָּלל הַטְּמָאִים.

ה. לְפִיכָךְ הָיוּ אוֹמְרִין בְּזְמַן תִּקְנָה זוֹ, שֶׁאֲפִלוּ זֶב שֶׁרָאָה קָרִי וְנָדָה שֶׁפָּלְטָה שְׂכַבְתָּ זֶרַע וְהִמְשַׁמְשֶׁת שֶׁרָאָת נָדָה, צָרִיכִין טְבִילָה לְקָרִית שְׁמַע וְכֵן לְתַפְלָה מִפְּנֵי הַקָּרִי, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן טְמָאִין. וְכֵן הָדִין נוֹתֵן, שְׂאִין טְבִילָה זוֹ מִפְּנֵי הַטְּהוֹרָה, אֲלָא מִפְּנֵי הַגְּזוּרָה, שְׁלֹא יִהְיוּ מְצוּיִין אֲצֵל נְשׁוּתֵיהֶן תָּמִיד. וְכִבֵּר בְּטִלָּה גַם תִּקְנָה זוֹ שֶׁלְתַּפְלָה, לְפִי שְׁלֹא פָשְׁטָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיָה כּוֹחַ בְּצַבּוֹר לַעֲמֹד בָּהּ.

ו. מִנְהֵג פָּשׁוּט בְּסִפְרָד וּבְשַׁנְעָר, שְׂאִין בַּעַל קָרִי מִתְפַּלֵּל עַד שֶׁהוּא רוּחֵץ כָּל בִּשְׁרוֹ בְּמִים, מִשּׁוֹם "הַכּוֹן לְקִרְאָת־אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל" (עֲמוֹס ד, יב). בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּבִרְיָא אוֹ חוּלָה שְׁבַעַל; אָבֵל חוּלָה שֶׁרָאָה קָרִי לֹאנְסוֹ פִּטוֹר מִן הִרְחִיצָה, וְאֵין בָּזָה מִנְהֵג. וְכֵן זֶב שֶׁרָאָה קָרִי וְנָדָה שֶׁפָּלְטָה שְׂכַבְתָּ זֶרַע, אֵין בָּהֶן מִנְהֵג, אֲלָא מְקַנֵּחִין עֲצָמָן וְרוּחֲצִין יְדֵיהֶן, וּמִתְפַּלְלִין.

ז. כִּסּוּי הָעֲרוּה פִּיצַד: אֵף עַל פִּי שֶׁכֶּסֶה עֲרוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ שְׁמִכְסָה לְקָרִית שְׁמַע, לֹא יִתְפַּלֵּל, עַד שִׁיכְסֶה אֶת לְבוֹ; וְאִם לֹא כֶסֶה לְבוֹ, אוֹ שֶׁנֶּאֱנַס וְאֵין לוֹ בְּמָה יְכַסֶּה, הוֹאִיל וְכֶסֶה עֲרוֹתוֹ וְהַתַּפְלָל, יָצָא; וּלְכַתְּחִלָּה, לֹא יַעֲשֶׂה.

ח. טְהוֹרַת מְקוֹם הַתַּפְלָה פִּיצַד: לֹא יִתְפַּלֵּל בְּמְקוֹם הַטְּנֻפָּת, וְלֹא בְּמִרְחֵץ, וְלֹא בְּבֵית הַכֶּסֶּא, וְלֹא בְּאַשְׁפָּה, וְלֹא בְּמְקוֹם שְׂאִינוֹ בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה עַד שִׁיבְדֻקָּנוּ. כָּלְלוּ שֶׁלְדַבֵּר כָּל מְקוֹם שְׂאִין קוֹרִין בוֹ קָרִית שְׁמַע, אֵין מִתְפַּלְלִין בוֹ. וְכִשֵּׁם שֶׁמִּרְחִיקִין

מצואה ומי רגלים וריח רע ומן המת ומראית הערוה, לקרית שמע כך מרחיקין, לתפלה.

ט. התפלל ומצא צואה במקומו הואיל וחטא מפני שלא בדק עד שלא התפלל, חוזר ומתפלל במקום טהור. היה עומד בתפלה, וראה צואה כנגדו אם יכול להלך לפניו כדי שיזרקנה לאחריו ארבע אמות, יהלך; ואם לאו, יסלקנה לצדדין; ואם אינו יכול, יפסיק. גדולי החכמים לא היו מתפללין בבית שיש בו שכר, ולא בבית שיש בו מריס בעת עפושו, מפני שריחו רע, אף על פי שהמקום טהור.

י. דברים החופזין אותו כיצד: שאם היה צריך לנקביו, לא יתפלל. וכל הצריך לנקביו והתפלל תפלתו תועבה, וחוזר ומתפלל אחר שיעשה צרכיו. ואם יכול להעמיד עצמו כדי פרסה, תפלתו תפלה; ואף על פי כן, לכתחלה לא יתפלל, עד שיבדק עצמו יפה יפה, ויפקד נקביו ויסיר כיחו וניעו וכל דבר הטורדו ואחר כך יתפלל.

יא. מי שגהק ופהק ונתעטש בתפלתו אם לרצונו, הרי זה מגנה; ואם בדק גופו קדם שיתפלל ובאו לאנסו, אין בכך כלום. נזדמן לו רק בתפלתו, מבליעו בטליתו או בכגדו; ואם היה מצטער מכך, זורקו בידו לאחריו, כדי שלא יצטער בתפלה, ונמצא טרוד. יצא ממנו רוח מלמטה כשהוא עומד בתפלה שלא לדעתו שותק עד שתכלה הרוח, וחוזר לתפלתו.

יב. בקש להוציא רוח מלמטה, ונצטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו מהלך לאחריו ארבע אמות, וממתין עד שתכלה הרוח; ואומר רבון העולמים, יצרתנו נקבים נקבים וחללים חללים גלוי וידוע לפניך, חרפתנו וכלמתנו, חרפה וכלמה בחיינו, תולעה ורמה במונתנו; וחוזר למקומו, ומתפלל.

יג. היה עומד בתפלה, ונטפו מי רגליו על ברקיו ממתין עד שיכלה המים, וחוזר למקום שפסק; ואם שהה כדי לגמר את כל התפלה, חוזר לראש.

יד. וכן המשתין מים שוהה כדי הלוך ארבע אמות, ואחר כך מתפלל; ומי שהתפלל, שוהה כדי הלוך ארבע אמות, ואחר כך משתין, כדי שיפסק דברי תפלה מפיו.

טו. פונת הלב כיצד: כל תפלה שאינה בכונה, אינה תפלה; ואם התפלל בלא כונה, חוזר ומתפלל בכונה. מצא דעתו משבשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל, עד שתתישב דעתו. לפיכך הבא מן הדרך, והוא עיף או מצר אסור לו להתפלל, עד שתתישב דעתו: אמרו חכמים, שלוש ימים, עד שינוח ותתקרב דעתו, ואחר כך יתפלל.

טז. כיצד היא הכונה שיפנה לבו מפל המחשבות, ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה; לפיכך צריך לישב מעט קדם התפלה, כדי לכוון את לבו, ואחר כך יתפלל, בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי, משליכו והולך לו; לפיכך צריך לישב מעט אחר התפלה, ואחר כך יפטר. חסידים הראשונים היו שוהין שעה קדם התפלה, ושעה אחר התפלה, ומאריכין בתפלה שעה.

יז. שפור אל יתפלל, מפני שאין לו כונה; ואם התפלל, תפלתו

תועבה לפיכך חוזר ומתפלל, כשיתרונו משכרותו. שתי, אל
יתפלל; ואם התפלל, תפלתו תפלה. איזה הוא שפור, ואיזה
הוא שתי שפור, זה שאינו יכול לדבר בפני המלך; ושתי,
שיכול לדבר בפני המלך ואינו משתבש. אף על פי כן, הואיל
ושטה רביעית יין לא יתפלל, עד שיסור יינו מעליו.

יח. וכן אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות
ראש, ולא מתוך שיחה, ולא מתוך מריבה, ולא מתוך כעס אלא
מתוך דברי תורה. ולא מתוך דין הלכה, אף על פי שהן דברי
תורה, כדי שלא יהא לבו טרוד בהלכה אלא מתוך דברי תורה
שאינן בהן עיון, כגון הלכות פסוקות.

יט. תפלות שלפרכים כגון תפלת מוסף ראש חודש, ותפלת
המועדות צריך להסדיר תפלתו ואחר כך עומד ומתפלל, כדי
שלא יכשל בה.

כ. היתה מהלך במקום סכנה במקום גדודי חיה ולסטים, והגיע
זמן התפלה מתפלל ברכה אחת, וזו היא: צרכי עמך ישראל
מרבין, ודעתן קצרה; יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתתן לכל
אחד ואחד כדי פרנסתו, ולכל גויה וגויה די מחסורה, והטוב
בעיניך עשה; ברוך אתה ה', שומע תפלה.

כא. ומתפלל אותה, כשהוא מהלך; ואם יכול לעמד, עומד.
וכשהוא מגיע לישוב, ותתקרב דעתו חוזר ומתפלל תפלה
כתקנה, תשע עשרה ברכות.